

SAMEN VERGELIJKEN EN BEOORDELEN VAN SCHRIJFOPDRACHTEN

Martijn Knook, Nellianne van Schaik
& Adriënné van de Vreede (Calvijn College Goes)
Rinke Klouwen (Openbaar Lyceum Zeist)
Caren van der Meijs & Nannie Vink (Elde College Schijndel)

Met collega's van drie verschillende scholen vormden we een werkgroepje binnen het leernetwerk Schrijfvaardigheid van Levende Talen. Ons doel was om tot een goed en bruikbaar beoordelingsinstrument voor schrijfproducten te komen, waar zowel docenten als leerlingen profijt van hebben. Om tot zo'n instrument te komen, hebben wij, docenten van verschillende scholen, paarsgewijs schrijfproducten van onze leerlingen vergeleken met behulp van het programma Comproved. In dit artikel beschrijven we onze ervaringen met paarsgewijs vergelijken en beoordelen van teksten (holistische aanpak), hoe we dat vergeleken met een meer traditionele manier van beoordelen (met behulp van rubrics) én hoe we aan de hand van beoordeelde schrijfproducten een ankerschaal opstelden als beoordelingsinstrument.

Vertrekpunt

Op de drie scholen wordt schrijfvaardigheid op een verschillende manieren onderwezen en beoordeeld. Het varieert van het maken van een tijdschrift of krant tot het opbouwen van een schrijfdossier waarin verschillende tekstsoorten zijn opgenomen. Hierbij valt te denken aan het schrijven van een column, een creatieve tekst, een recensie, een betoog, een interview, een betoog, een achtergrondartikel, een beschouwing, een essay, een ingezonden brief, een klachtbrief en een sollicitatiebrief. Daarnaast schrijven leerlingen soms alleen, maar vaak ook gezamenlijk in 'redacties' aan een product.

Het probleem bij al deze vormen van schrijfopdrachten zit in de geringe betrouwbaarheid van de beoordeling van de schrijfopdrachten. De leerling wordt vaak slechts beoordeeld op een enkel schrijfproduct bij het schoolexamen, terwijl dit enkele product niet representatief hoeft te zijn is voor de schrijfvaardigheid van de leerling.

Ook kunnen docenten binnen een sectie een tekst op verschillende manieren beoordelen. Waar de ene docent waarde hecht aan de structuur, vindt een ander misschien de schrijfstijl net iets belangrijker. De beoordeling is dan wel gevangen in een rubric, de uitkomst hoeft nog niet altijd gelijk te zijn.

Ten slotte is het ook mogelijk dat het oordeel van de docent niet altijd consistent is. Een docent kan een schrijfproduct het ene moment met een hoger cijfer belonen dan op een ander moment.

Bij het schrijfonderwijs doen zich de volgende problemen voor:

- De leerlingen zouden veel moeten schrijven om hun vaardigheid te laten zien.
- De beoordeling is niet waterdicht. Je zou een tekst door meerdere mensen (docenten) moeten laten beoordelen voor een valide oordeel (Bouwer & Van den Bergh, 2015).
- De docenten zouden onderling een duidelijk en inzichtelijk instrument moeten hebben om een tekst te beoordelen en van feedback te voorzien.
- De beoordeling kost veel tijd en die is er niet altijd. Dit punt heeft invloed op de eerste twee genoemde problemen (meer laten schrijven en meer beoordelaars).
- De beoordeling van schrijfopdrachten wordt door leerlingen vaak niet als transparant ervaren. Ze begrijpen vaak niet hoe een kwalitatief goede tekst eruitziet en hoe ze dat zelf kunnen beoordelen.

Plan van aanpak

Onze werkgroep heeft geprobeerd schrijfopdrachten op een andere manier te beoordelen, waardoor de geschetste beoordelingsproblemen zich in veel mindere mate voordoen. We hebben daarvoor gebruik gemaakt van het digitale programma Comproved, dat de mogelijkheid biedt op een eenvoudige manier meer mensen meer schrijfopdrachten te laten beoordelen. Het programma Comproved is ontwikkeld door onderzoekers van de Universiteit van Antwerpen met als doel het beoordelen van teksten te vereenvoudigen, meer valide te maken door meerdere beoordelaars in te zetten en door gebruik te maken van de expertise van meerdere beoordelaars.

Het programma biedt paarsgewijs teksten aan en het is aan de beoordelaar om aan te wijzen welke van de twee teksten de beste is. Naast het benoemen van de beste tekst is het ook mogelijk om hierbij aan te geven wat sterk is en wat zwak is aan de teksten. Door steeds de verschillende teksten naast elkaar te zetten wordt het mogelijk om alle teksten in een volgorde te zetten van 'goed' naar 'slecht'. Bovendien wordt er met behulp van dit programma feedback op de teksten verzameld. Ook leerlingen kunnen elkaars werk beoordelen met Comproved en we willen bekijken hoe betrouwbaar leerlingen elkaars werk beoordelen.

Om tot betrouwbare beoordelingen te komen gaan docenten uit de werkgroep allereerst zelf aan de slag met beoordelen. Daarvoor zal een set van 50 betogen van leerlingen van het Calvijn College worden ingelezen in het programma. Vervolgens beoordelen de deelnemende docenten in de werkgroep met behulp van het programma de teksten en geven daarbij feedback. Hierna volgt de controle met behulp van de bestaande en voor de leerlingen bekende rubric. Zo wordt gecontroleerd of de goede teksten ook goed zijn en of slechte teksten ook slecht zijn volgens de rubric. De goede teksten kunnen als voorbeeld gelden in de les als 'goede tekst'. De tekst kan dan als anker tekst worden gebruikt.

In de tweede plaats zal het programma Comproved door leerlingen van het Openbaar Lyceum Zeist, het Elde College en het Calvijn College gebruikt worden. Leerlingen schrijven verschillende teksten en moeten deze uploaden. Vervolgens beoordelen de leerlingen elkaars werk (peer assessment) en voorzien ze het van feedback. Leerlingen leren zo van elkaars werk en werken op die manier ook aan hun beoordelingsvaardigheid.

Uitvoering van de stappen

De docenten van de werkgroep hebben vijftig betogen van havo-leerlingen van het Calvijn College beoordeeld met behulp van Comproved. Met behulp van paarsgewijze vergelijkingen kwamen we tot een ranking van de teksten: van zwak naar sterk. Een aantal teksten hebben

we beoordeeld met behulp van de rubric die normaal gesproken op het Calvin College wordt gebruikt bij het beoordelen van schrijfofdrachten voor het SE. Die beoordelingen hebben we gelegd naast de uitkomsten van de ranking. We hebben daarvoor zwakke, gemiddelde en sterke teksten gekozen. De klassieke manier van beoordelen (met een vrij uitgebreide rubric) kwam aardig overeen met de ranking. Zwakke teksten waren ook na die beoordeling zwak bijvoorbeeld.

Na het vaststellen van een ranking konden we enkele teksten vastleggen als 'ankerteksten', zodat we voorbeelden en criteria kunnen laten zien van een zwakke, gemiddelde en sterke tekst. Op die manier kun je als collega's onderling vastleggen wat je kwalitatief goede teksten vindt, wat je onder de maat vindt en welke criteria je samen gebruikt. Dergelijke anker teksten bieden docenten steun bij het beoordelen en kunnen leerlingen ook steun bieden bij het beoordelen van elkaars werk.

De docenten van de werkgroep hebben samen teksten van leerlingen beoordeeld, maar hebben ook met hun eigen klassen ervaring opgedaan met het programma Comproved.

Ervaringen en opbrengsten

Op het Elde College hebben alle leerlingen van havo 5 tien vergelijkingen gemaakt met behulp van Comproved. De leerlingen waren verdeeld in twee groepen: een groep die een betoog en een groep die een beschouwing heeft geschreven. Leerlingen die een beschouwing geoeft hebben, hebben ook beschouwingen beoordeeld. Ditzelfde geldt voor leerlingen die een betoog hebben geschreven. Drie docenten hebben twintig van deze vergelijkingen uitgevoerd. Dit proces is uitgevoerd in de oefenfase van de schrijfvaardigheid, dus ter voorbereiding op het schoolexamen schrijfvaardigheid. Na afloop hebben de leerlingen de individuele opbrengsten en feedback digitaal ontvangen. Dit is met hen besproken door de docenten, zodat leerlingen wisten waar ze op moesten letten tijdens het schoolexamen.

Ook op het Calvin College is uitgebreid geëxperimenteerd met Comproved. Als eerste hebben leerlingen in de examenklassen uiteenzettingen vergeleken via Comproved. Elke leerling maakte vijf tot zeven vergelijkingen. Leerlingen werd gevraagd om per vergelijking hun oordeel te motiveren, door de sterke en zwakke punten van elke tekst te noteren. Naderhand konden de leerlingen de feedback inzien, die op hun eigen tekst was gegeven. Deze uiteenzetting werd geschreven ter voorbereiding op het schoolexamen schrijfvaardigheid. Ook in vwo 4 hebben leerlingen op dezelfde wijze uiteenzettingen vergeleken. Het enige verschil was dat zij via Comproved vijf criteria op het gebied van academisch schrijven kregen aangereikt, zodat hun feedback vooral daarop gericht zou zijn.

Daarnaast is Comproved ingezet in vwo 4. Leerlingen kregen via Nieuws in de klas twee weken een gratis Trouw thuisbezorgd. De opdracht was een ingezonden brief te schrijven en te mailen naar de redactie. Om leerlingen te laten kennismaken met elkaars brieven en om de kwaliteit van de woordkeuze van de brieven te verbeteren, is Comproved ingezet. Leerlingen moesten tien vergelijkingen maken. Zo kregen zij in totaal twintig brieven te zien. Ook hier konden leerlingen de feedback inzien, die op hun eigen brief was gegeven. Het gevolg was dat de kwaliteit van de brieven omhoog ging: van elke vwo 4-klas werden ongeveer vijf brieven in Trouw geplaatst. Enkele leerlingen waren zo gemotiveerd, dat ze zelfs meerdere brieven gingen insturen. En een enkele leerling kreeg het voor elkaar dat meerdere van zijn bijdrages werden geplaatst.

Ten slotte hebben leerlingen uit 5 vwo essays met elkaar vergeleken. Deze essays waren geschreven in het kader van een essaywedstrijd, georganiseerd door de Radboud Universiteit Nijmegen. Het doel was leerlingen te laten kennismaken met elkaars essays en zo te leren van de goede en slechte voorbeelden. Het ging hier om een globale beoordeling, leerlingen kregen geen criteria aangereikt. Naderhand kregen de leerlingen de feedback op hun eigen essay ter inzage via Comproved.

Op het Openbaar Lyceum Zeist is Comproved allereerst ingezet bij twee 5 vwo-klassen. De leerlingen hebben verschillende schrijfp opdrachten beoordeeld met behulp van Comproved. Omdat elke klas vier verschillende schrijfp opdrachten had gemaakt is de klas in 'redacties' verdeeld en heeft elke redactie een tekstsoort nagekeken. Doordat de groepjes te klein waren, zijn de teksten niet vaak genoeg vergeleken waardoor het oordeel onvoldoende betrouwbaar was. Alle teksten moeten idealiter minimaal tien keer worden vergeleken voor een betrouwbare beoordeling. Het programma zelf werkte wel gemakkelijk en de leerlingen konden er prima mee uit de voeten. De feedback die de leerlingen kregen werd gebruikt in hun reflectie op het leerproces. Daarnaast leerden leerlingen ook van het zien van het werk van anderen.

Tijdens de coronaperiode hebben vier vwo 4-klassen eenzelfde soort project gedaan. De leerlingen hebben wekelijks een tekst geschreven, geüpload en vergelijkend beoordeeld en van peer-feedback voorzien. Met deze feedback hebben de leerlingen hun teksten verbeterd en aan het einde gereflecteerd op hun schrijfvaardigheid.

In de reflectie schrijven alle leerlingen dat ze met plezier hebben geschreven. De opdracht was goed thuis uit te voeren en de leerlingen vonden de feedback meestal nuttig. Het kwam echter ook voor dat de feedback tegenstrijdig leek.

Oordeel

Werken met Comproved is op het Elde College positief ontvangen. Vier havo5-groepen hebben hiermee gewerkt, op eenzelfde manier als op het Openbaar Lyceum Zeist. Wat opviel aan de feedback van de leerlingen is dat er soms tegenstrijdigheden in de feedback zit, dat de bewoordingen waarin leerlingen hun feedback formuleerden niet altijd goed overkomen bij de ontvanger en dat leerlingen fouten bij anderen feilloos herkennen, maar deze dan in eerste instantie in hun eigen werk niet herkennen als fouten. Het is dus belangrijk dat de docenten de opbrengsten bespreken met de leerlingen, zodat ze deze feedback kunnen gebruiken bij de volgende schrijfproducten. Leerlingen gaven zelf aan dat ze werken met Comproved een goede manier vonden om naar elkaars teksten te kijken.

Op het Calvin College vinden we als docenten Comproved een verrijking. Leerlingen maken via Comproved kennis met goede en slechte voorbeelden van teksten, leren nadenken waarom de ene tekst beter is dan de andere (eventueel aan de hand van door de docent aangereikte criteria) en leren feedback verwoorden. Wel zien wij het als een tool die vooral in de voorbereidende fase op het schoolexamen kan worden ingezet en niet als definitief beoordelingsinstrument. Ons viel op dat de leerlingen bij de zakelijke teksten in hun beoordeling tamelijk eenduidig waren. Bij de creatieve teksten (het essay) was deze eenduidigheid minder en zagen we dat de betrouwbaarheid van de beoordeling lager was.

Leerlingen waren over het algemeen best positief: ze leerden van het beoordelen van de teksten van hun klasgenoten. Wel gaven ze aan dat het maken van de vergelijkingen hen veel tijd kostte en dat het vergelijken daardoor ook saai werd.

De meningen van de leerlingen over de feedback op hun eigen werk waren verdeeld. Zowel

bij de havo- als bij de vwo-leerlingen vonden de matige en gemiddelde schrijvers in de klas de feedback van hun medeleerlingen waardevol. De goede en excellente schrijvers konden minder met de feedback van hun medeleerlingen, omdat ze die te algemeen vonden. Ze gaven aan de specifieke feedback en het deskundige oordeel van hun docent waardevoller te vinden voor de ontwikkeling van hun schrijfvaardigheid.

Op het Openbaar Lyceum Zeist werkte het programma bij de vwo5-klassen nog niet zo goed omdat er onvoldoende teksten werden vergeleken. Het is dus wel belangrijk dat de teksten vaak genoeg vergeleken zijn, omdat je anders geen betrouwbaar oordeel krijgt. De feedback werd wel als erg nuttig ervaren.

Bij de schrijfopdrachten in vwo 4 gedurende de coronaperiode is het aantal beoordelingen aangepast en toen waren de uitkomsten betrouwbaar. Leerlingen vonden het leuk om te horen wanneer zij de beste tekst hadden geschreven. Een oordeel vanuit de klas wordt anders ervaren dan het cijfermatige oordeel van de docent. Vaak konden de leerlingen met de feedback de tekst verbeteren. Voor sommige leerlingen die negatieve feedback hadden gekregen was de toelichting bij de feedback onvoldoende en dat leidde soms tot onbegrip. Als docent moet je dan inspringen en bijsturen.

Bij het werken met Comproved in de klas is een aantal zaken belangrijk:

- Laat het werk anoniem (onder leerlingnummer) inleveren zodat niet de leerling, maar het werk wordt beoordeeld. De leerling moet ook niet de eigen naam in het werk vermelden.
- Geef een heldere instructie bij het beoordelen. Het is niet nodig daarbij criteria aan te leveren, want door random pairing en het maken van meerdere vergelijkingen leren leerlingen op allerlei aspecten te letten. De centrale beoordelvingsvraag is voor leerlingen eenvoudig: welke tekst vind ik informatiever/ spannender / overtuigender?
- Stuur eventueel bij op de kwaliteit van feedback. In het systeem is zichtbaar hoeveel tijd er is besteed aan elke vergelijking. Wanneer een leerling matig beoordeelt en nutteloze feedback geeft, heeft de ontvanger van de feedback hier niets aan. Spreek hen hierop aan, ook bij deze manier van beoordelen is de docent belangrijk.
- Het is wel belangrijk dat de teksten vaak genoeg vergeleken zijn omdat je anders geen betrouwbaar oordeel krijgt. Dit is in het programma gemakkelijk in te stellen.

Conclusie

Het doel van de werkgroep was om te kijken hoe Comproved kon bijdragen aan de beoordeling bij schrijfonderwijs.

Beoordelen met Comproved kost veel minder tijd dan beoordelen met rubrics per persoon en dat is een groot voordeel. Bovendien krijgen de leerlingen veel teksten van klasgenoten te lezen en te beoordelen waardoor ze steeds kritisch nagaan wat goed is en wat er beter kan. Die werkwijze creëert een bewustzijn dat in combinatie met de feedback leidt tot betere teksten. Het beoordelen met rubrics is betrouwbaar en de rubrics geven de leerling meer informatie over kwaliteit en beoordeling aangezien daar een docent verantwoordelijk voor is. Daar staat de feedback uit Comproved tegenover. Deze feedback kan goed zijn, maar kan per beoordelaar verschillend van niveau zijn. De mensen die feedback geven moeten wel een duidelijke instructie krijgen.

Plannen en aanbevelingen

We hebben met plezier teksten beoordeeld en kennis gemaakt met het paarsgewijs beoordelen met Comproved. Onze werkgroep heeft een ankerschaal ontwikkeld voor betogende

teksten, waarin we voorbeeldteksten van leerlingen opnemen én criteria benoemen. Op deze manier wilden we ook ankerschalen opstellen voor uiteenzettende en beschouwende teksten, maar door het sluiten van de scholen in maart 2020 is het gezamenlijk beoordelen van uiteenzettende en beschouwende teksten en het vervolgens opstellen van bijbehorende ankerschalen niet meer gelukt. We zijn er wel van overtuigd dat ankerschalen een heel geschikt hulpmiddel zijn voor docenten én leerlingen, bij het schrijven en beoordelen. We raden vakgroepen dan ook aan om op die manier eens teksten samen te vergelijken en een ankerschaal op te stellen.

Tekst 'De SmartPhone, de schrik van elke leerling' <i>Bijlage 1</i>	Tekst 'Fastfood lekker en makkelijk of is er meer aan de hand.' <i>Bijlage 2</i>	Tekst 'Houd Nederland veilig, kleed je niet heilig' <i>Bijlage 3</i>	Tekst 'Mobiel de havik en leerling de prooi' <i>Bijlage 4</i>	Tekst 'SMARTphones?' <i>Bijlage 5</i>
<ul style="list-style-type: none"> · Taalgebruik zwaar onvoldoende · Gebrek aan signaalwoorden · Afsluiting onvoldoende · Zwakke structuur · Aandachtstrekker komt niet goed uit de verf; standpunt duidelijk · Alinea 2 verdere uitzetting probleem – verwerkt hierin argumenten, maar presenteert deze zo niet! · Alinea 3 geen argument bij standpunt · Alinea 4: conclusie van alinea 3 en komt terug op standpunt en argument die niet bij standpunt hoort · Poging tot tegenargument en weerlegging, maar halfbakken tegenargument met slechte weerlegging 	<ul style="list-style-type: none"> · Taalgebruik zwaar onvoldoende · Gebrek aan signaalwoorden · Afsluiting onvoldoende · Zwakke structuur · Alinea 1: aandacht trekken redelijk; standpunt wordt gegeven · Argumenten horen niet bij gegeven standpunt of is herhaling van standpunt of spreekt zichzelf tegen 	<p><i>Kracht</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Goede inleiding · Prettige schrijfstijl met goede voorbeelden <p><i>Zwakke</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Sommige ideeën zijn niet genuanceerd · Beperkt brongebruik · Gaat teveel uit van zichzelf en noemt niet echt bewijzen/bronnen 	<p><i>Kracht</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Duidelijker probleem · Schitterende opening, mooi slot, uitstekende inhoud. · Scherp taalgebruik, verzorgd · Mooie intro · Mooie beeldspraak · Laat argumenten goed op elkaar aansluiten · Rekening houden met publiek · Kern van het betoog duidelijk opgebouwd · Gebruik signaalwoorden · Goede argumenten, tegenargument en weerlegging <p><i>Zwakke</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Titel · Steeds persoonlijke voorbeelden, zijn niet echt overtuigend · Gaat nauwelijks in op uitvoerbaarheid en plan · Taalgebruik · Duidelijk standpunt ontbreekt · Slotalinea met herhaling argumenten ontbreekt <p><i>N.a.v. de rubric</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · De inleiding en het slot zijn mooi neergezet.; er is sprake van aansprekende beeldspraak die de boodschap versterkt · Doordat de argumenten niet zo SEXI zijn verliest de schrijver punten in het middendeel 	<p><i>Kracht</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Mooie inleiding, geweldige weerlegging, inhoudelijk goed, goede taalverzorging · Logische redentatie (opvolging van de alinea's) · Er wordt duidelijk uitgelegd hoe het zit met de afleiding, hoe het werkt en hoe schadelijk het is · De korte, maar duidelijke argumentatie, onderbouwd met goede onderzoeken · Sterke inhoud · Slot · Duidelijke structuur · Signaalwoorden · Goed gebruik van bronnen <p><i>Zwakke</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Titel · De inleiding is niet bijzonder · Weerlegging, m.n. de afronding daarvan · Lay-out kan beter met tussenkopjes of duidelijke titel · Argumentatie · Niet alle argumenten worden herhaald in de slotalinea <p><i>N.a.v. de rubric</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · In deze tekst is de argumentatie prima neergezet; duidelijke SEXI aanpak. · Het zijn de inleiding en het slot die ervoor zorgen dat de score niet zo hoog uitvalt; hier valt dus nog winst te halen

De Smartphone, de schrik van elke leerling

De smartphone, als scholier gebruik je hem dagelijks, je checkt je Instagram of je Whatsapp of andere sociale mediakanalen. Gemiddeld kijken Nederlanders zo'n 120 keer op je telefoon. Dat is dus echt veel. En daarom moet er iets veranderen. Daarom zouden alle smartphones op alle middelbare scholen in Nederland verboden moeten worden.

Nederlanders kijken steeds meer op hun telefoon, was dit in 2016 nog 20 uur per maand, in 2018 was dit gestegen naar 40 uur per maand, dus dat is een verdubbeling. Daarmee gaat de concentratie omlaag en ook de resultaten. Het DUO ondervroeg 1300 leraren en die zien in de loop van de jaren een teruggang van schoolresultaten en maken ze daarom ook grote zorgen mede omdat de telefoon steeds een grotere rol gaat spelen in de samenleving. Daarom moet er een verbod komen voor smartphones op middelbare scholen.

Nu is het nog zo dat scholen zelf mogen beslissen of ze smartphones toestaan op scholen of niet. Maar het beleid verschilt heel erg op scholen want op de ene school is het helemaal verboden en op een andere school mag het weer wel of alleen niet in de les en op weer een andere school mag het altijd en overal. En op scholen waar het verboden is maar waar de telefoon wel in de tas of broekzak mag is het eigenlijk helemaal niet te handhaven, dit blijkt uit een rondgang op het Calvin College in Goes. Daar mag in de etenspauze en onder de les niet op de telefoon. Leerlingen zeggen dat het in de etenspauze heel makkelijk te omzeilen is want er is bijna geen handhaving op. Er zijn natuurlijk wel leraren die rondlopen en als ze het zien er wat van zeggen of de telefoon gelijk in beslag nemen.

Dus zo zie je maar dat leerlingen gewoon lak hebben aan regels en het gewoon doen. Dit verbod moet daarom ook anders worden ingesteld. De telefoon blijft thuis of gaat in de kluis. Dit om ervoor te zorgen dat leerlingen toch op hun telefoon gaan ondanks dat er een verbod is. Het eerste wat leerlingen doen is als ze op school komen is de telefoon in de kluis doen en als laatste voordat de leerlingen weer naar huis gaan is hun telefoon uit de kluis halen. Tevens zullen er themadagen georganiseerd worden om voorlichting te krijgen over het gebruik van de smartphone en hoe je hier het beste mee kan omgaan. Scholen zullen verplicht aan dit soort themadagen mee moeten doen.

Er is natuurlijk ook het een en ander aan te merken op het verbod. Hoe ga je het handhaven? Wie gaat het betalen? Zoals gezegd zijn huidige verboden op scholen al niet te handhaven, hoe wil het controleren dat iedereen zijn eigen telefoon in de kluis doet en niet een oude telefoon? Dit zijn natuurlijk allemaal belangrijke vragen. Het handhaven is natuurlijk een goede vraag en misschien is het ook wel niet te handhaven, want zeg nou eerlijk, de telefoon is ook achter het stuur in de auto en op de fiets verboden maar je ziet nog steeds veel mensen hun smartphone gebruiken op de fiets en in de auto met alle gevolgen van dien soms. Dus het is inderdaad misschien niet te handhaven maar dat maakt het niet minder belangrijk dat we het verbieden want mensen die de grens opzoeken zal je altijd blijven houden. En wie gaan al die kluisjes betalen? De school zelf niet natuurlijk niet. Het blijkt dat de regering nog 10 miljard op de plank heeft liggen dus daar kan nog wel een paar miljoen van af om de kluisjes te financieren.

Kortom, je perkt misschien wel de vrijheid van leerlingen in op school om de telefoon te gebruiken. Maar het biedt ook een stukje bescherming voor leerlingen tegen de telefoon die al zoveel van hun leven opslokt. Daarom vraag ik ook om dit te ondersteunen voor betere schoolresultaten en meer rust en concentratie voor onze leerlingen op school. Daarom verbiedt de schrik van elke leerling.

BIJLAGE 2

Fastfood lekker en makkelijk of is er meer aan de hand

I

n Nederland wordt er dit jaar weer veel meer fastfood verkocht dan in de vorige jaar en vorige jaar was het weer stukken meer dan het jaar daarvoor. De explosieve stijging komt omdat, fastfood makkelijk is en je er geen extra tijd aan moet besteden om het klaar te maken. Dit zou nog niet zo erg zijn als je naast die een of twee keer per week fastfood ook eens wat eet met meer groenten erin, dit is echter niet het geval. Veel mensen eten vrijwel elke dag fastfood en dat ongevarieerd ongezonde eten is wel slecht voor je. Daarom onze stelling: de overheid moet de prijs van fastfood verhogen.

Gevolgen

De gevolgen van veel fastfood eten zijn dat je gebrek hebt aan bepaalde mineralen en vitamines waardoor de kcal en de vetten in je eten niet goed omgezet kunnen worden naar energie, maar opgeslagen worden als vet. Wat zijn de gevolgen weer van te zwaar zijn (overgewicht/obesitas) dat zijn: verhoogde kans op bloed en vaatziekten, aftakelende gewrichten, suikerziekte, hogere bloeddruk en slaap-apneu (zuurstoftekort tijdens het slapen). Deze ziekten/kwalen kunnen redelijk goed behandeld worden, het enige nadeel het kost veel geld aan zorgkosten en ziekteverzekeringen. Wie denkt dat meer een klein deel van Nederland overgewicht heeft, heeft het mis rond de 50% van de Nederlanders heeft overgewicht, 15% van alle Nederlanders heeft obesitas. Het is waar niet iedereen die overgewicht heeft loopt rond met zulke klacht, het zijn er jammer genoeg nog steeds meer dan 40% van de Nederlanders die zulke problemen hebben en ook overgewicht.

Wat gebeurt er

Er zijn over fastfood al meerdere schokkende artikelen verschenen, er is tot nu toe nog niks mee gedaan. Het verband tussen overgewicht en veel fastfood eten is aangetoond, de regering heeft er nog niks mee gedaan. Nederland heeft een open-markteconomie, partijen zoals VVD willen dat niet gaan veranderen, ook niet aan fastfood. Samengevat er gebeurt nog niets om de burger te beschermen door onder anderen, aan te geven dat veel fastfood schadelijk is of door de invasie van veel buitenlandse fastfoodketens te stoppen.

Ons plan

Ons plan is om vettaks te gaan invoeren over het verzadigde vet per gram product. Dit doen we omdat niet alleen het ontbreken van mineralen en vitamines slecht is voor je lichaam, ook verzadigde vet is slecht voor je. Verzadigd vet verhoogd het cholesterolgehalte in je bloed waardoor je een verhoogde kans krijgt op hart en vaatziekten. In Amerika zijn experimenten gedaan op 4 random hogescholen en 4 random universiteiten, daar hebben ze het eten uit de cafetaria gecheckt en het naar de hoeveelheid verzadigd vet/g duurder gemaakt tussen de 5-10% van de prijs. Deze maatregel zorgde ervoor dat ongeveer 20% van de studenten helemaal geen eten aten die die prijsverhoging hadden gekregen, de rest van de studenten minderde het nuttigen van de prijs verhoogde producten tot maar 3 op de 10 maaltijden.

Accijns

Nederland is een land waar je zelf mag kiezen wat je doet en laat, dus ook eten de regering mag niet beslissen wat wij niet zouden moeten eten. Je hebt het recht als Nederlands staatsburger om je leven te leiden hoe je dat wil, dit is ook nog eens benadrukt doordat Nederland een open-markteconomie heeft dat betekent dat in Nederland vooral grote bedrijven bepalen wat er met de economie gebeurt, niet de overheid. Dit argument is een veelgebruikt argument tegen de prijsverhoging op fastfood. De regering heeft op bepaalde producten in Nederland toch accijns gelegd, dit in tegenstelling tot de vrije-markt economie. De accijns op de producten zijn er om het gebruik te laten afzakken omdat van de producten aangetoond is dat ze slecht zijn voor mens en milieu. Producten waar accijns op liggen zijn onder anderen: alcohol, benzine en tabak. er is aangetoond dat fastfood slecht voor je is waarom staat het dan nog niet in het rijtje hierboven waarvan het ook

aangetoond is dat ze slecht zijn voor mens en milieu. De producten hierboven hebben wel extra belastingen gekregen, waarom fastfood niet?

In Nederland moeten we steeds meer belastingen gaan betalen willen we nog meer gaan betalen en dan niet alleen in geld, maar ook in je eigen gezondheid. Dus stem mee voor een prijsverhoging van fastfood. Zet je gezondheid niet op de lijn en ga aan de lijn!

BIJLAGE 3

Houd Nederland veilig, kleed je niet heilig

"Hé, keppelkop! Waar ga je naartoe?" "Dat kruis om je nek gaat je echt niet redden van de schop die ik je nu ga geven.." Dit is het type discriminatie waar mensen iedere dag mee te maken krijgen. Religieuze kleding en symbolen zorgen op deze manier alleen maar voor onveiligheid op straat en dat moet gestopt worden. Daarom moet het dragen van religieuze kleding en symbolen in het openbaar verboden worden.

We moeten elkaar beschermen tegen de discriminatie op straat wegens religie. Iedere dag worden mensen vanwege hun religieuze uiterlijk op straat uitgescholden of nageroepen. Nederland scoort bijvoorbeeld hoog als het gaat om antisemitistische pesterij, zoals anti-Joodse commentaren op straat. 70% van de Jodenhaat neemt plaats in de publieke ruimte, in de media en politiek. Ook vrouwen die een boerka dragen, zijn vaak het mikpunt van publieke vernederingen of pesterijen.

Naast de veiligheid van de dragers van religieuze kleding staat ook de veiligheid van de burgers die geen religieuze kleding dragen op het spel. Zij zien niet wie er schuilgaat onder de gewaden van een boerka. In de meeste gevallen is dat een gewone, islamitische vrouw. Maar voor hetzelfde geld is het een iemand met slechte bedoelingen, zoals een terrorist of overvaller, die ongezien een publieke ruimte binnen probeert te treden. Als je niet kunt zien wie de kleding draagt, kunnen mensen zich onveilig voelen. Daardoor kunnen ze ook de drager van de boerka geweld aandoen, zonder dat ze weten wie het draagt. Vergelijk het met het dragen van een bivakmuts. Het gezicht en de emoties van de persoon die het draagt, is niet zichtbaar. Hier worden mensen onzeker en nerveus van. Dit is hetzelfde geval met het dragen van een gezichtsverhullend gewaad. Zo is het een gevaar voor de burgers, maar ook net zo'n groot gevaar voor de drager van de boerka.

Om even door te gaan over de boerka's kunnen we ook stellen dat het dragen van een gezichtsbedekkende sluier of nikaab mogelijkwerijs vanuit de omgeving van de moslimvrouwen wordt geboden. Door een verbod te leggen op het dragen van deze kleding kan deze sociale druk worden weggenomen. Zo wordt ook de individuele positie van moslimvrouwen versterkt. Want dat is, wat er in die sferen wel eens ontbreekt. Mannen hebben in zo'n gezin een hogere macht dan de vrouw en ze moet onder andere daardoor doen wat haar man of familie haar vraagt. Je raad het al: het dragen van een boerka of andere gelaatsbedekkende kleding.

Als dit beleid doorgevoerd zou worden, dus als het dragen van religieuze symbolen en kleding in het openbaar verboden zou worden, heeft dat grote effectiviteit.

Ten eerste zullen mensen niet meer nageroepen of uitgescholden op straat vanwege hun religieuze achtergrond. Mensen kunnen weer over straat zonder zich te voelen lopen of zich niet veilig te voelen in hun eigen omgeving.

Ten tweede zullen de boerkadraagsters niet zinloos aangevallen of geïntimideerd worden, omdat mensen niet meer bang zijn of nerveus worden van het niet zien van het gezicht. Het gezicht zal nu zichtbaar zijn, zodat iedereen zich veilig voelt.

Ten derde en laatste zullen vrouwen die vanuit de familie of omgeving worden geboden een gelaatsbedekkend gewaad te dragen, bevrijd worden van deze last. Ook zal de positie van de moslimvrouwen in hun omgeving worden versterkt.

Om dit plan waar te maken, zal dat betekenen dat het vanaf een bepaalde datum, die nog vast te stellen staat, verboden is om religieuze symbolen en kleding in het openbaar te dragen. Onder de religieuze symbolen en kleding verstaan we dat wat vanuit de religie aangestuurd wordt: van kruisjesketting tot keppel, van gebedsriem tot boerka. In het openbaar houdt in dat het niet gedragen mag worden op plekken waar iedereen vrij is om te komen, te verblijven en te gaan. Ook worden hier publiekelijke ruimtes zoals stadions, stations, postkantoren, supermarkten, winkels, warenhuizen, restaurants, musea, wachtruimten, ziekenhuizen en in de auto op de openbare weg of in het openbaar vervoer mee bedoeld.

Dan kan er gezegd worden: "Je kan het mensen niet verbieden om te dragen. Zij moeten en willen dat vanuit hun geloof. Bovendien is er vrijheid van godsdienst in ons land, dus zou je zo tegen de grondwet ingaan."

Het punt is dat het dragen van religieuze symbolen en kleding niet geheel verboden wordt. Het wordt alleen verboden in openbare en publieke ruimtes. Er zijn dus genoeg plekken waar het gewoon gedragen mag worden, zoals in en om het huis (bij jezelf of anderen).

Ook is het zo, dat we al sinds een hele lange tijd in ons land staat en kerk gescheiden willen houden. Religie mag dus thuis en in de kerk, maar niet midden in de samenleving.

We moeten onszelf de vraag stellen: Wat heeft hogere prioriteit: veiligheid of vrijheid? We moeten onszelf en onze medemens beschermen voor elkaar. Als we dat niet doen, kunnen er fysieke of mentale gewelddaden plaatsvinden of kunnen er zelfs slachtoffers vallen. Daarom is het van belang dat we dit kleine stukje vrijheid inleveren voor een veel groter doel, namelijk de bescherming van onze medemens.

BIJLAGE 4

Mobiel de havik en de leerling de prooi

Pling, pling. Fiefu. Je hoort in gedachten je beltoon. Als een spotlijster die lonkt naar zijn vrouwtje. Of als een havik die roept voordat hij zijn prooi te pakken neemt? Zegt u het maar. De mobiele telefoon roept ons. Leerlingen worden afgeleid van hun schoolwerk, en kunnen zich hierdoor niet meer voor de volle honderd procent inzetten. Ze hebben vaak zelf niet de discipline om hier iets aan te veranderen. Het probleem is dat scholen de mobiele telefoon gewoon toestaan, terwijl toch overduidelijk de nadelige gevolgen zichtbaar zijn.

Verminderende schoolprestaties

De prestaties op school lijden onder het mobiel gebruik. Het leidt tot een slechte concentratie en snelle afleiding. Dit blijkt uit een groot, representatief onderzoek van DUO Onderwijsonderzoek & Advies. Zelfs de opname van kennis -waarvoor de scholen dienen- heeft er onder te lijden. Neem nu Instagram of Facebook. Er komen tientallen dingen voorbij, die we vluchtig lezen en weer door scrollen. Dit gebeurt ook tijdens het leren en de lessen. De kennis wordt niet meer goed opgenomen in de hersenen, of anders snel weer vergeten. We passen onze manier van omgaan met sociale media kennis toe op de *wel* belangrijke, essentiële kennis.

Natuurlijk heb ik het nu over het mobiel gebruik thuis. Het zou al heel veel schelen als we een grens zouden kunnen trekken tot het gebruik thuis en ons schoolleven, zodat men weet wanneer de 'hersenzeef' aangezet moet worden (thuis bij mobiel gebruik), maar niet zodra er echt geleerd moet worden.

Vermindering van het sociale contact

Een bijkomend probleem is het sociale contact van leerlingen onderling. Men is met de gedachten meer met de virtuele wereld bezig dan de werkelijkheid. Zo wordt er meer aandacht en tijd be-

steed aan het opbouwen van het aantal volgers dan aan het aangaan van nieuwe vriendschappen. De sociale contacten op je mobiel zijn maar platonisch. We zijn heel goed geworden in het communiceren online, maar als het op een echt gesprek aankomt, voelen we ons ongemakkelijk. Dit is dus duidelijk een teken dat de mobiel ervoor zorgt dat sociale omgang achteruitgaat. In de pauzes is het belangrijk dat leerlingen onderling een band kunnen vormen, niet gelijk de virtuele, "sociale" vrienden opzoeken. Die, ik spreek uit eigen ervaring maar ook van anderen, niet de vrienden zijn die men wil. Sterker nog, ze maken het gevoel van eenzaamheid erger.

Overbodig

Ten slotte hebben we de mobiel helemaal niet nodig. Zoals Paul Kirschner, hoogleraar onderwijspsychologie aan de Open Universiteit het zo mooi zei: 'Een mobiel is als gereedschap, je gebruikt het alleen als je het nodig hebt. Net zomin je een boormachine nodig hebt in de aardrijkskundeles, heb je een mobiel nodig in de klas.' In de les gebruiken we de mobiel vaker voor persoonlijke zaken dan voor schoolzaken, zoals Snapchat of Instagram. Ook hier spreek ik uit ervaring. Ik moet bijvoorbeeld eerlijk toegeven dat ik tijdens het maken van een belangrijke werkstuk, de verleiding niet kon weerstaan om foto's te laten zien van mijn lieve nichtje, of van de motor die ik graag wil kopen later. Totaal niet relevant voor mijn werkstuk, maar met mobiel in de hand -en een werkstuk wat je toch niet zo interesseert- bijna onmogelijk te weerstaan.

Mobiel nuttig in de les?

Een argument wat vaak gebruikt wordt tegen de stelling, is het nuttig gebruiken van een mobiel op school. Hiermee bedoelt men zaken als informatie opzoeken, en dingen die nu eenmaal sneller gaan op een mobiel. Hier ben ik het niet mee eens. De neiging om even je mail te checken, het nieuws te bekijken of je appjes te beantwoorden is veel te groot als je klaar bent met de informatie opzoeken. Of tijdens het opzoeken zie je een appje binnenkomen. Welke jongere kan dit negeren en zich focussen op waar ze mee bezig zijn? Zoals u eerder hebt gelezen, ben ook ik hier schuldig aan bevonden. Samen met vele anderen, niet te vergeten.

Er is een veel beter alternatief. Scholen hebben genoeg aanbod aan computers en laptops, die gebruikt worden voor dit soort noodzaken. Hiermee kun je dus gewoon de dingen opzoeken die je wilt, en heb je toegang tot sites en andere dingen die inderdaad makkelijker gaan online. Maar er is één belangrijk punt: je kunt hiermee niet op sociale media. Zo kunnen leerlingen zich richten op dingen die alleen met school te maken hebben, en worden ze niet verleid tot andere dingen. Daarmee kom ik terug op wat ik eerder heb gezegd: het maakt het mobiel tot een overbodig middel!

Kortom, de mobiele telefoon toestaan op school zorgt voor veel en snelle afleiding, het verkeerd opnemen van kennis en vermindering van sociale contacten. De school heeft een collectieve verantwoordelijkheid voor de honderden leerlingen die onder diens verantwoordelijkheid vallen. Het is aan school om te kiezen. Kiezen we ervoor om als scholen deze havik te verbieden, of wordt toch besloten voor de makkelijke weg en kunnen leerlingen ieder moment gegrepen worden? Een havik laat zijn prooi niet snel gaan, weet u!

BIJLAGE 5

SMARTphones?

Moeten smartphones op scholen verboden worden? Tegenwoordig worden er talloze discussies over gevoerd. De smartphone zou "een onmisbaar, nuttig hulpmiddel" zijn voor in de les. Maar is de smartphone wel echt zo nuttig? Of blijkt het juist een hinderlijke afleiding te zijn? Op school verbreed je je algemene kennis, leer je nieuwe mensen kennen en ontwikkel je jezelf. De schooltijd is dus een van de belangrijkste periodes van je leven, er is dus geen tijd voor afleiding. Daarom

moeten smartphones op alle scholen in Nederland verboden worden.

De voornaamste reden dat smartphones zo'n slechte invloed hebben is dat door de afleiding van smartphones leerlingen moeten multitasken. Multitasken is slecht voor de kwaliteit van denken en werken. Dit blijkt uit onderzoek van Stefan van der Stigchel, psychologisch professor aan de universiteit van Utrecht. Uit diverse onderzoeken blijkt bijvoorbeeld dat multitasken je IQ verlaagt. Bij een studie van de University of London lieten onderzoekers proefpersonen een intelligentietest maken terwijl ze tegelijkertijd ook op andere dingen moesten letten. Hun IQ was gemiddeld vijftien punten lager dan bij de proefpersonen die geconcentreerd de intelligentietest konden maken.

Dit lagere IQ geeft aan hoe slecht ons huidige beleid is. Daarom moet ons beleid veranderd worden. Smartphones moeten op alle scholen in Nederland verboden worden. Wanneer de kinderen op school aankomen moeten ze hun smartphone in een kluis leggen. Invoering van dit beleid zal er voor zorgen dat de gemiddelde schoolresultaten omhoog gaan en de leerlingen hechtere banden met elkaar opbouwen. In plaats van in de pauze op hun telefoon te zitten zullen de leerlingen meer met elkaar gaan communiceren.

Smartphonegebruik zorgt er ook voor dat de hersenen constant actief zijn. Uit onderzoek van mediapsycholoog Mischa Coster blijkt dat je constant je mobiel wilt checken. Dit komt doordat de mens een 'verlangen en een 'beloning' systeem in de hersenen heeft. Elke keer als iemand een berichtje krijgt, worden er stoffjes afgescheiden die die persoon een fijn gevoel geven. De beloning. De stoffjes die het 'verlangen' verzorgen zijn net iets sterker. Daardoor wacht hij/zij niet af om een 'beloning' te krijgen, maar gaat hij/zij actief op zoek naar die 'beloning' door op zijn/haar telefoon te kijken.

Een andere oorzaak dat de mens constant zijn mobiel willen checken is dat veel apps op smartphones, speciaal zo ontworpen zijn dat ze de aandacht vasthouden. Zeker voor jongeren is dit moeilijk, omdat pubers nog weinig impulscontrole hebben. De hersenen zijn dus (wanneer de smartphone dichtbij is) constant alert. Dit zorgt ervoor dat de smartphone (ook al heeft de desbetreffende persoon het zelf niet door) een enorme afleider is.

Ook remt het smartphonegebruik de ontwikkeling van sociale vaardigheden. In pauzes wordt de smartphone er vaak bijgehaald, waardoor leerlingen communiceren met hun smartphone in plaats van met hun medeleerlingen. Door een vermindering in contact leren leerlingen minder goed non-verbale emoties herkennen en erop reageren. Dit blijkt uit een onderzoek van Patricia Greenfield, psycholoog en professor aan de universiteit Harvard in Amerika. Door vermindering in contact met de medemens leren leerlingen minder goed non-verbale emoties herkennen en erop reageren.

Het Comenius Lyceum in Capelle aan den IJssel is het absoluut niet eens met het smartphone verbod. Ze vertellen: 'Wie smartphones op school verbiedt, ontzegt zichzelf ook de mogelijkheden die mobiele telefoons bieden. Docenten kunnen namelijk met behulp van smartphones beter aansluiten op de beleavingswereld van jongeren. In plaats van de smartphone te verbieden zou je hem dus beter 'zinnig' in kunnen zetten. Je kunt zo als docent gebruik maken van internet, sociale media en apps, zonder dat daar een computerlokaal of laptop voor hoeft te gebruiken.' U vraagt u misschien af: Wie kan er nu tégen een zinvol leermiddel zijn? Maar een leerling die zijn telefoon pakt om bijvoorbeeld een quiz te maken, ziet ook gelijk dat hij 23 nieuwe appjes, 16 leuke Snapchats en 5 meldingen op Instagram heeft. Hierdoor is zijn aandacht direct afgeleid. En wat betreft dat computerlokaal, wat is nu belangrijker? De stroomrekening die school zal moeten betalen voor het gebruik van de computers of toch het leerproces van de kinderen die de volwassenen van onze toekomst zijn? Ik denk dat laatste.

Een smartphone blijkt dus helemaal niet zo zinvol te zijn. Integendeel is een smartphone enorm afleidend. Nederland moet dus i.p.v. vooruitstrevend te denken over smartphonegebruik op school, conservatief gaan denken. Hierdoor zullen de tieners minder worden afgeleid tijdens de les. Daarom moeten smartphones op alle scholen in Nederland verboden worden. De smartphone buiten bereik voorkomt veel gezeik.

Het project Schoolexamen Schrijfvaardigheid (Ses) is een initiatief van LT sectie Nederlands en wordt uitgevoerd in samenwerking met de VU en Fontys. Het project SES wordt afgerond met een studiedag en een handleiding Schoolexamen Schrijfvaardigheid voor docenten, die voor iedereen beschikbaar gesteld wordt via SLO.

